

hrvatski jezik. Ta je suradnja raznovrsna. Na nekim nazivima trenira se purizam, na drugima prolazi *croglich*.


Akademik S. Babić pozvao me je da budem drugi recenzent, uz njega, Terminološkog priručnika, autorice Milice Mihaljević (1998.) te da budem član Povjerenstva za izbor riječi godine u prvom sazivu.

Treba stalno ponavljati. Iskustvo uči: stručnjak je uvijek u prednosti pri stvaranju novih hrvatskih riječi. Razumije sadržaj riječi. Jezikoslovac treba motriti je li rješenje sukladno pravilima hrvatskoga standardnog jezika. Pri tom je nedvojben stav, treba upotrijebiti uvijek hrvatski naziv, uz uvjet da on jasno i jednoznačno određuje značenje tog pojma, što je *supletivni* pristup (M. Mihaljević). Nitko ne može, pa ni jezikoslovci, u stručnom jeziku sve izraziti riječima koje nam se čine da su hrvatske.

Velika je povlastica da se smjelo napisati kratko sjećanje na suradnju s tako istaknutim jezikoslovcem i javno priznatom osobnošću kakav je bio akademik Stjepan Babić

Igor Čatić

NAPUSTIO NAS JE PROFESOR STJEPAN BABIĆ

 rofesor Stjepan Babić napustio nas je u svojoj 96. godini života kao jedan od najplodnijih hrvatskih jezikoslovaca i kao jedan od naših najvažnijih gramatičara.¹ Pripadao je krugu jezikoslovaca koji su u drugoj polovici XX. stoljeća najviše pridonijeli opisu i normiranju hrvatskoga književnoga jezika, i to na pravopisnoj, gramatičkoj i leksičkoj razini. Objavio je više od 1000 bibliografskih jedinica, od čega dvadesetak knjiga s više izdanja. Za svoj rad primio je niz nagrada i priznanja. Vjerojatno svoj najveći doprinos kulturi i standardizaciji hrvatskoga književnoga jezika dao je kroz časopis Jezik kojemu je bio glavnim urednikom više od 40 godina, od 1963. do 2005.

Iako je istraživao i opisivao najviše suvremeni hrvatski jezik, rezultati njegova bavljenja drugim područjima nisu manje bitni. Okvirno bih spomenuo njegov inovativni pristup periodizaciji hrvatske književnojezične povijesti, njegovo uvođenje pojma nepostojanoga *e* u hrvatsko jezikoslovlje i njegovo definiranje pojma *hrvatski književni jezik* na način na koji se to u našem jezikoslovlju u dano doba, početkom 70-ih, nije činilo, a bilo je nužno i potrebno. Takvim je svojim radovima Babić i na teorijskoj razini bitno unaprijedio kroatističku struku.

¹ Oproštajni govor na pokopu Stjepana Babića, 2. rujna 2021. na Mirogoju.

U međunarodnoj slavistici i kroatistici Babić će ostati trajno zapamćen kao autor knjige *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku*, kao pravopisac i kao suautor školske gramatike hrvatskoga jezika koja je izišla u 17 izdanja i koja je i danas najproširenija hrvatska gramatika. Ostat će zapamćen i kao stup otpora prema pokušajima iz druge polovice XX. stoljeća da se hrvatski jezik utopi i raspline u srpskohrvatskome.

Imao sam čast surađivati i komunicirati s profesorom Babićem dug niz godina. Upoznali smo se početkom 90-ih u Njemačkoj kada je on na Sveučilištu u Mannheimu na poziv pokojnoga profesora Josipa Matešića održao predavanje o samobitnosti hrvatskoga književnoga jezika. Ja sam tada kao student pisao seminarski rad o tvorbi riječi pa sam njegovo predavanje iskoristio da mu u raspravi uputim kritičke primjedbe vezane uz njegovu *Tvorbu*. Tamošnji nastavnici i studenti s bojazni su iščekivali kako će reagirati autor monumentalne *Tvorbe*, akademik i tada saborski zastupnik, a kojega su nam kuloarski najavili kao stroga i odrješita čovjeka. Babić je na njihovo iznenađenje na moj istup reagirao vrlo blago i vidno oduševljen činjenicom da studenta slavistike u Njemačkoj zanima tvorba riječi i da želi s njim o njoj razgovarati.

Slijedom komunikacije koju smo nastavili, Babić mi je 1992. poklonio separat jednoga svojega članka u kojem je napisao duhovitu posvetu „Mariju Grčeviću, da me prestigne!“. Time mi je dao snažan poticaj da što bolje napišem magistarski rad. Javio sam mu se opet kada je rad bio gotov. On ga je pročitao i založio se za to da se, uz doradu, objavi kao knjiga. Potom me je poticao da napišem svoj prvi znanstveni članak za časopis *Jezik*. Međutim, on mi je taj članak vraćao sedam puta na doradu. Nijednom ga nije odbio, ili ignorirao, nego bi svaki put rekao ili napisao „Mario, daj još malo...“, ili, „Moraš se naučiti pisati za *Jezik*...“ Ujedno bi me stalno poticao na rad, a naposljetku i na povratak i zapošljavanje u Hrvatskoj. To što sam danas ovdje, isključivo je njegova zasluga.

Jednom sam sredinom 90-ih pratio profesora Babića na tržnicu na Kvaternikovu trgu. On je ondje na nekom *štanđi* naručio, među ostalim, kilogram *paradajza*. Ja sam mu prokomentirao riječima „Profesore, hrvatski se kaže rajčica, a ne paradajz.“ On mi je na to uzvratilo, također šaljivo, otprilike, da su paradajzi crveni, a ja da sam još zelen jer ne znam razliku između hrvatskoga književnoga i razgovornoga jezika. Ta me je njegova duhovita reakcija oduševila i učvrstila moje poštovanje prema njemu. Nakon toga razvio sam alergiju na tezu da je Stjepan Babić strogi purist koji Hrvatima želi mijenjati jezik i određivati kako će govoriti.

Kada sam napisao neke tekstove za koje je bilo jasno da ih ne će svi dobro prihvatiti i da će izazvati i negativne reakcije, pa i na društveno-političkoj razini, profesor Babić nikada nije kalkulirao, nije se povlačio. Objavio bi i takve tekstove i potom mi kao autoru bio zaštitnikom, bez obzira na to odakle kritike stizale. U takvim je situacijama znao govoriti: „Da vjetra nema, pauci bi i nebo premrežili.“

Stjepana Babića pamtit ću kao čovjeka s izuzetnom energijom, izravna, uspravna, lojalna, odlučna i nepokolebljiva u obrani stavova koje je smatrao ispravnima. Pamtit ću ga i kao mudru, blagu i obazrivu osobu, uvijek otvorenu za razgovor i raspravu i s onima s kojima se nije slagao. Pamtit ću ga i kao otca i djeda koji je volio i često s ljubavlju govorio o svojim kćerima, unuci i unucima. Svi zajedno ćemo ga pamtiti kao velikana hrvatske lingvistike, hrvatskoga jezikoslovca i gramatičara, ustrajnoga borca za hrvatsku jezičnu samobitnost u ključnim vremenima za njezin opstanak.


Odlaskom profesora Babića odlazi posljednji među velikanima naše lingvistike koji su u burnoj drugoj polovici XX. stoljeća očuvali autonomnost hrvatskoga književnoga jezika. Mislim da je profesor Babić među njima bio jedan od najvažnijih.

Dragi Professore, hvala Vam na svemu što ste dali hrvatskomu jezikoslovlju i hrvatskomu narodu. Hvala Vam i na svemu što ste učinili za mene. Meni i mojoj obitelji ostat ćete u trajnom sjećanju, a ja Vam obećavam da ću nastaviti raditi onako kako sam radio dok smo bili zajedno!

Dragoj obitelji i rodbini profesora Babića još jednom izražavam svoju duboku sućut.

Mario Grčević

S BOGOM, PROFESORE!

 profesor Stjepan Babić napustio nas je u 96. godini života, u petak 27. kolovoza.¹ Dugovječnost je njegova dostojna divljenja, a njegovo djelo u toj dugovječnosti dostojno je poštovanja. Nije pretjerano ako kažem da je prof. Babić cijeli svoj život posvetio očuvanju i normativnom izgrađivanju hrvatskoga jezika. Na glasu je kao žestoki polemičar i žešći zagovornik boljitka i samosvojnoga razvoja hrvatskoga jezika, a malo tko je tako snažno, srčano, uporno i bez zadržke tomu razvoju prinosio.

Diplomirao je 1955. i iste je godine postao asistent profesoru Ljudevitu Jonkeu na katedri za hrvatski jezik Filozofskoga fakulteta u Zagrebu. Tu je ostao do umirovljenja. Prema profesoru Jonkeu, koji mu je otvorio vrata sveučilišnoga i znanstvenoga svijeta, uvijek je govorio s dubokim poštovanjem prenoseći tako na mlađe naraštaje, na nas, svijest o potrebi poznavanja i priznavanja vlastite hrvatske tradicije, osobito jezične, i žrtve koja se prinosila njezinu očuvanju.

Stjepan Babić najplodniji je suvremeni hrvatski jezikoslovac. Za sobom je ostavio 18 jezikoslovnih knjiga objavljenih u 47 izdanja i u više od milijun primjeraka, više

¹ Oproštajni govor na pokopu Stjepana Babića, 2. rujna 2021. na Mirogoju.